

hendes Haarfletning, fundet i hendes Grav ved Undersøgelse af denne i nyere Tid.

At Bengerd's portugisiske Slægt var vild og stridbar, synes Borgerkrigene mellem hendes Søkende at tyde paa, og det er jo det samme, der gentager sig efter hendes Død mellem hendes Sønner. Maaske har hun ogsaa havt sin „Rem af Huden.“ Den, Folkevisen saa særligt har fæstet sig ved.

Tre Sønner og en Datter fødte Bengerd sin Mand. Hendes Ægteskab blev netop af samme Varighed som Dagmars, nemlig 7 Aar. Den 27. Marts 1221 døde hun under Fødselen af sit femte Barn, der rimeligvis maa være død samtidig, da vi ikke senere hører det omtale.

Om Bengerd's Forhold til Valdemar ved vi lige saa lidt som om Dagmars tilsvarende.

Hvad de to Dronningers Børn angaar, synes Kongen at have optraadt rimeligt og retfærdigt. Dagmars Søn, Valdemar den Unge, kronedes med stor Højtidelighed til Konge, endnu mens Bengerd levede, og efter hendes Død fik han til Ægte en Datter af hendes ældste Broder Alfonso, regerende Konge i Portugal. Dette synes jo ikke at tyde paa, at Valdemar Sejr har fortrudt sit andet Ægteskab. Men modsat har man dog ogsaa med en vis Ret peget paa den mærkelige Omstændighed, at ingen af Bengerd's Børn lod — tværtimod Tidens Skik — deres Moder opkalde, da de gav deres Børn Navne. Har de maaske ikke brudt sig om at holde Mindet om hende i Live. Ja, herom kan kun gisnes.

Dronning Bengerd's Grav kastedes Side om Side med Dagmars, saa heller ikke her gjorde Ægtefællen Forskel. I Ringsted i Mariakirkens Midter-

gang; fandtes de to Grave med et Mellemrum saa stort, at der var Plads til Kongens Grav midt imellem, saaledes at Dagmar laa ved hans venstre og Bengerd ved hans højre Side.

Da Fr. 7. senere lod Kongegravene i Ringsted aabne, viste det sig, at Dagmars Grav var fuldstændig forstyrret og ødelagt af anden Gravlæggelse paa samme Plads, mens Valdemars og Bengerds var forholdsvis velbevarede. Undersøgelserne viste, at Valdemar Sejfr var en kraftig Mand, omtrent 187 cm. høj.

Da man aabnede Bengerds Grav, fandt man i Bunden af den en Blykiste med Laag; men den øverste Del af Laaget (Hovedenden) var skaaret løs og maa tidligere være taget op. Hvorefter man med Vold har løftet Bengerds Hoved bort fra dets naturlige Plads og tvunget det ned over Skulderen, mens en rund Sten indtog det murede Rum, der var bestemt til Ligets Hoved.

Det er altsaa gaaet med hendes Søn den fredløse Abel i Slesvig Domkirke, i Fred i deres Grave.

En anden Overlevering i lange Tider efter Bengerd forbi hendes Grav uden at

Hendes Hovedskal fandtes vel bevaret, Professor Ibsen's niske Undersøgelse hævdede særlig smuk Form med oval Næseben og med fuldstændig den regelmæssig og skøn Fo

En lignende Erklæring bl

til de andre Dele af Skelettet, navnlig Armene og Benene. De var i højeste Grad skønt og fint formede. Med Undtagelse af Halshvirvlerne var alle Skeletdele til Stede. Gravens Indhold bekræftede i et og alt Sandheden i den gamle Overlevering om Bengerd's Skønhed.

Af Hovedet blev der taget en Gipsafstøbning, der siden blev indsat i et Vægskab med en lignende Gipsafstøbning af Sofie, Valdemar den Stores Dronning.

Der vil Besøgende endnu kunne faa dem at se.

Det her foran meddelte er omtrent alt, hvad der ad historisk Vej kan oplyses om Dronning Bengerd's Liv og Levned. Kun lidet faar vi at vide om hendes Livsskæbne og endnu mindre om hendes Karakter.

Dog en „Kilde“ er endnu ikke nævnt, Folkevisen nemlig; men denne Kildes *historiske* Værdi maa endelig ikke overvurderes.

Foruden en noget forkommen svensk Form af Bengerd-Visen haves paa dansk to Opskrifter (se S. Grundtvig: Danske Folkeviser, 3. Del, Nr. 130.)

Den første af disse Opskrifter A. er dog nærmest kun et Brudstykke, hvorimod Opskriften B. er langt fyldigere.

Jeg følger her den Redaktion af denne Vise, som A. D. Jørgensen har brugt til sin Afhandling „Valdemar Sejr og hans Dronninger.“

Det er let at se, at Visen fremtræder som en villet Modsætning til Dagmar-Viserne; den begynder her som hist med Brudens Bøn om sin Morgengave. Her kan de to Dronningers Karakter rigtig faa Anledning til at vise sig i Modsætning til hinanden. Mens Dagmars Bøn er det skønneste Udtryk for selvforglemmende Kærlighed og Medynk med dem, der er i

Nød, saa er Bengerd's et tilsvarende Udtryk for det vildeste Begær og den mest udprægede Egenkærlighed.

Dagmar beder de fattige fri for Skat og de fangne sat i Frihed. Bengerd beder, ja, trygler om Skat paa Folket for at berige sig selv.

Saadan opfatter Folket hende, og denne Opfattelse møder os som et Rovdyrs Knurren i det Omkvæd, som fra første Vers ledsager Visens Fortælling: „Ve, da vorde hende Bengerd!“

Morgengaven var selvfølgelig ogsaa en Sag af den største Betydning for den unge Brud. Meningen var, at hun af den skulde kunde leve stands-mæssigt i Tilfælde af Brudgommens Død før hende — en Slags Enkepension efter den Tids Forhold.

Her var da en ypperlig Lejlighed til digterisk at belyse, hvem Bengerd var. Og Folkevisen udnytter da ogsaa Lejligheden til Gavns, først antydes hendes hidsige Begær ved Meddelelsen om, at Bengerd vaagner „aarle om Morgenen“ — længe før Dag — og vel sagtens efter at have vækket Kongen kræver hun sin Morgengave, og den hører til de store:

„Først give du mig Samsø,
og saa en Guldkrone af hver en Mø.“

Hun vil have baade i Pose og i Sæk. Ikke nok med at blive sikret de kongelige Indkomster af et Stykke af Landet (Samsø), saadan som den almindelige Skik og Brug var, saa „kræver“ hun ogsaa „rede Penge“ en Guldkrone (Guldmønt) af hver en Mø i Danmark.

Man tænke sig Valdemars Overraskelse — og ved nærmere Eftertanke — hans Forfærdelse ved denne egenkærlige og uopfyldelige Bøn. Hun har jo bedt om det umulige.

Kongen han svared' Bengerd saa:

„Frue, noget mindre du bede maa;
der er saa mangen en fattig Mø,
hun kan det ej alt for sin Død.“

Kongen er i samme Stilling som under Dagmars Morgenbøn, ogsaa den Gang havde han syntes, hans Brud bad om det umulige: Majestætsforbryderens, Landsforræderens, Biskop Valdemars Løsladelse, ogsaa den Gang havde han sagt nej til Opfyldelsen, men Dagmar havde dog sejret i sin selvforglemmende Medynk med den ulykkelige. Den kunde den ridderlige Konge ikke i Længden modstaa, han maatte bøje sig og sige ja til hendes Bøn efter en længere Modstand. Det er altsaa en lignende Kamp, der nu foregaar med hans anden Ægtefælle. Bengerd synes ikke hendes Bøn er umulig at opfylde; Kongen behøver jo bare at forbyde Fruerne i Landet at slide Skarlagen; thi saa bliver der nok Raad:

„Min kære Herre, lad det saa være,
du lade ej Fruer Skarlagen bære.“

Men dertil svarer Valdemar:

„Kan hun det læste (ævne) at købe for sig,
fuldt vel skal hun det slide for mig.“

Godt, mener Bengerd — Valdemar holder altsaa ikke af at lægge Skatten paa de store, de rige, „Fruerne“, de kan let vise ham Kløerne. Det er der imidlertid gode Raad for, saa lægger vi den paa de smaa, paa de „fattige Bønder“, som Dagmar bad godt for. Javel, lettest er det altid at komme over, hvor Gærdet er lavest. Altsaa:

„Min kære Herre, den Bøn du mig vide, (tilstaa)
lad aldrig Bondesøn god Hest ride.“

Men heller ikke den Form for Beskatning vil Kongen gaa med til:

„Kan han den læste at holde for sig,
vel skal han ride den selv for mig.“

Bengerds Angreb er igen slaaet tilbage! men hun ved andre Udveje. Naar hendes Brudgom saaledes bestemt tager Afstand fra den „direkte Skat“, saa kan det jo dog være, at han er mere medgørlig, hvis hun gaar over til den „indirekte“.

Denne Form for Skatte-Udskrivning vækker jo i Reglen langt mindre Modvilje hos de Skatteydende. Her maa hun kunne komme frem:

„Kære Herre, du lader det gaa,
men lad vore Lande med Jærn beslaa“.

Gør Danmark til et „lukket og laaset“ Land, saa at ingen kan føre Varer her ind uden at betale Told til Kongens Kasse, da skal du se, hvor Midlerne vokser uden at nogen Mors Sjæl tænker paa, hvor de kommer fra, eller hvem der betaler dem. Bær du dig saadan ad, da kan du let tilstaa mig min Morgengave.

Kongen begynder at forstaa, at med gode og alvorlige Grunde kunde han ikke faa den havesyge Kvinde til at tie; men maaske det kan naaes af en anden Vej, Ironiens. Man hører den spottende Klang i hans Stemme, idet han atter tager til Orde:

„Hvor skulde jeg faa alt Jærnet fraa,
til vore Lande i at slaa.“

Til at lukke og laase vort Land af skal der jo saa meget Jærn, saa mange Laase, saa stor en Administration, at dette ikke kan skaffes til Veje.

Men har han troet, at han med Spot eller Spøg kan faa hende til at tie, saa tager han Fejl. Hun peger paa Kongens Yndlingsby Ribe med dens store rige Vesterhavshandel. Blot det at kræve Told alene i denne By vil let kunne skaffe de ønskede Penge.

Herpaa svarer Kongen intet. Lad nu blot hende beholde det sidste Ord; han har udtalt sig. Hun forsømmer da heller intet, men raser over den Bonde- og Smaamandsforgudelse, som Valdemar rimeligvis har taget i Arv efter sin første Dronning. Men den er dog meningsløs og uden Eksempel anden Steds i Verden. Hendes Ord derom lyder:

„Hvad tør (behøver) Bonden mere ved
end Vendredør (Dør flettet af Ris)
og Flagreled (Led af Rafter).“
„Hvad skal Bonden med mere i Bo,
end tvende Øksne og saa en Ko.“

Kongen tier stadig. Nej heller ikke som indirekte Skat, Toldskat, naar hun at faa Haand om de saa haardt attraaede Penge.

Da kommer hun i sidste Øjeblik i Tanker om endnu en Fremgangsmaade. Hvad om der blev indført Skat paa Barnefødsler, helst kun blandt Bønderne. Mon det dog ikke skulde være saa, at i det Øjeblik en saadan Smaamandskone ligger dér med sit lille nyfødte Barn i sine Arme, da vil Glæden over at det er født til Verden, være saa levende, at hun og hendes Mand aldeles ikke regner om dets lykkelige Fødsel vil koste en Del. Ja, her maa den ideelle Skatteskrue være, og hun gaar atter løs paa Kongen med sine Krav:

Om Dronning Bengerd.

33

„Hvilken Bondekone sig faar en Søn,
 en Øre Guld skal mig give igen.
 Hvilken Bondekone en Datter faar,
 en Ørtug Guld skal mig give det Aar.“

Hun vil ikke være urimelig, hun vil gaa kløgtig til Værks, mens den større Glæde, man kan forudsætte ved at faa en Søn, skal fastsættes til at repræsentere „en Øre Guld“, saa skal *den*, der „kun“ faar en Datter slippe med at yde det betydeligt mindre Beløb „en Ørtug Guld.“ Dette maa Valdemar vel kunne forstaa og gaa ind paa.

Men Kongen bevarer haardnakket sin Tavshed, og da der i det mindste skal to til for, at en Trætte kan holdes gaaende, — ene om Ordet gaar Munden snart i staa, selv paa de mest rapmundede, — saa bliver der omsider tyst i Sovekamret. —

Hvor tidlig Bengerd har været paa Færde med sin Bøn, ses bedst deraf, at da hun omsider tier, falder Kongen atter i Søvn. Men Søvnen er urolig, han er tung i Sind. Under Bengerds ublu Krav vaagner Mindet om hans elskelige afdøde Dagmar. Hvor stor var dog ikke Modsætningen mellem den Gang og nu, mellem hans første og anden Hustru; og mens hans Sind stadig bliver tungere, hyller Drømmen ham ind i sit taagelette Spind, og han ser sin bortgangne Hustru komme dragende gennem Drømmetaagen som en Lystanke fra Himlen; endnu efter Døden holder hun sin Haand over ham og peger paa Udvejen, bort fra den Ulykke han ved sit letsindige Ægteskab har styrtet sig ud i:

„Det første Søvnen faldt Kongen paa;
 hannem tyktes Dagmar fore sig staa.“

Hendes Raad er, at Kongen skal tage sin Dron-

ning med sig, naar han nu om kort Tid drager i Leding; ellers vil hun ødelægge hans Land under sit vilde Begær, saa dets Børn skal komme til ynkeligt at græde bitre Taarer.

Dagmars Ord lyder:

„Drager du i Aar i Leding hen,
lad ikke Bengerd blive hjemme igen!
Bliver Bengerd hjemme fra dig,
da græder Børnene ynkelig“.

Drømmen har atter kaldt Kongens Kærlighed til Dagmar op af Graven; han forstaar, at hende og ingen andre har han elsket og elsker endnu; Forbindelsen med Bengerd er en Forvildelse, en Forsyndelse mod alle hans Minder. De har været døde; men nu lever de op paa ny. Han har været troløs og glemsom; men nu er han atter sig selv, stærk nok til at hindre Bengerd i at hærge Dagmars Folk; lad hende saa gaa sin triste Skæbne i Møde.

Fast og befalende lyder hans Ord:

„Stat op Dronning Bengerd og klæde du dig,
du skal fare i Leding med mig.“

Og Bengerds Skæbne fuldbyrdes. Folkevisen slutter med de hovérende Ord:

„Den første Pil i Leding blev skudt,
den var i Bengerds Hjærte brudt.
Nu ligger Bengerd i sorten Jord;
men end har Bonden god Hest i Gaard.
Ve, da vorde hende Bengerd!“

Det, der er Digterens Maal med sit Digt, er ikke at fortælle et Stykke Historie, han vil ved at lade haant om de „virkelige“ Tildragelser øve den *poetiske Retfærdighed*. Adskilligt kunde tyde paa,

at Visen maaske skriver sig fra en tidligere Tid, da Bengerd endnu lyslevende færdedes ved Kongens Side. Tonen er i hvert Fald lidenskabelig nok til, at dette kunde være Tilfældet. Hvor frygteligt maa da ikke Sangen have lydt i Dronningens og Samtidens Øren: Ja vel, sidder du dér i Magt og Herlighed, siger den; men skete dig din Ret du onde Dronning, da havde Døden ramt dig straks, da du indtog den Trone, som egentlig kun Dagmar turde beklæde.

Dette er en „licentia poetica“, en Digterfrihed, som forslaar. Det er den „Folkets Røst“, der nu og da vover at overdøve Historiens mere stilfærdige Tale.

